

სეხსის პორტფელის ხარისხის მაჩვენებელი და პორტფელთან დაკავშირებული რისკები

საბანკო სამუშაო

აპრილი - №4 2009

რისკის ორი კატეგორია არსებობს: **საერედო რისკი** და **ერედო რისკის პორტფელის რისკი**. პორტფელის რისკი განისაზღვრება როგორც ფინანსური დაწესებულების რისკის ინდივიდუალური სესხის ხარისხი უფრო გასაგებად თუ ვიცით, პორტფელის რისკი არის ინდივიდუალური რისკების ჯამი, რომელიც ქმნის სესხის პორტფელის რისკს. ისმება კითხვა: რა განსაზღვრავს სესხის პორტფელის რისკის ფაქტორს? უნდა აღინიშნოს, რომ თითოეული მსესხებელი ინდივიდუალური რისკის პორტფელის მატარებელია. ამიტომ, ამ რისკის პორტფელი დეტალურად უნდა შევისწავლოთ, რათა დავადგინოთ ღირს თუ არა ამ ინდივიდზე სესხის გაცემა. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, შეასრულებს თუ არა კლიენტი მასზე დაკისრებულ ვალდებულებას.

ნაირა ტაბატაძე,
(სსსსუ) ასისტენტ-პროფესორი

ინდივიდუალური რისკის შეფასებისას უამრავ გარე ფაქტორს უნდა მიეკცეს ყურადღება, რომელიც კლიენტის მართვას არ ექვემდებარება. ფასების განვითარება, ბაზარზე საჭონდის შესავალი და გასავალი პირდაპირ აისახება კლიენტის გადახდისუნარიანობაზე. თუ ბაზარი ნეგატიურ განვითარებას გვიწვევს მართლაც ბიზნესმენს ძალიან გაუჭირდება დაგეგმილი საქმიანობის ზუსტად გეგმის მიხედვით განხორციელება. გამოყენებული ტექნიკის შესაძლებლობა ამ რისკთან გასამკლავებლად ინდივიდუალურ დონეზე შეფასდება. ამიტომ, ინდივიდუალური სესხის განხილვა სავალდებულოა, მაგრამ არა საკმარისი. მას თან უნდა ახლდეს რისკის შეფასება სესხის პორტფელის დონეზე. ნათელია, რომ რისკის წარმოშობის ერთ-ერთი ფაქტორი დავიანებული გადასახადია. ამიტომ, სესხის გამცემთათვის რეკომენდირებულია ინტეგრირებული სტრატეგიების გამოყენება, რაც შეამცირებს გადაუხდელობას. პირველ რიგში, უნდა შეიქმნას კლიენტის შერჩევის მექანიზმი, რომლის საშუალებითაც გამოირიცხება ისეთი კლიენტები, რომლებსაც არა აქვთ გადახდის შესაძლებლობები ან სურვილი; შემუშავდეს ანგარიშთა სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობს მონიტორინგსა და დროული ზომების მიღებას საკრედიტო ოფიცრის მხრიდან; შემუშავდეს ანგარიშთა სისტემა, რომელიც მოგვაწოდებს ზუსტ ინფორმაციას პორტფელის ხარისხის, ტენდენციებისა და შესაძლო გადაუხდელობის

ფაქტორების შესახებ; დადგინდეს გვიანი გადახდისა და გადაუხდელობის მაქსიმალური ზღვარი. მოცემული ზღვარი უნდა ეფუძნებოდეს იმ ხარჯების დეტალურ ანალიზს, რომლებიც გამოიწვია დავიანებულმა გადახდებმა და გადაუხდელობამ. საერთოდ ქვეყნის მაკროეკონომიკური სიტუაცია პირდაპირ აისახება სხვადასხვა ეკონომიკური სექტორების ეკონომიკის განვითარებაზე. ქვემოთ ჩვენ განვიხილავთ საბანკო სექტორში არსებულ რისკებს და მის გაგებას ქვეყნის მაკროეკონომიკური განვითარების დონეზე. რისკის აცილების სისტემა განიხილება, როგორც საბანკო პროდუქტის ერთობლიობა. **კომერციული ბანკის სიმყარის უპირველესი მაჩვენებელია საკუთარი კაპიტალის სიდიდე, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მისი შეუფერხებელი საქმიანობა. ამის აუცილებლობა იმაში მდგომარეობს, რომ შეიძლება მას დასჭირდეს საკმაო რეზერვი, რათა გადაიხადოს გაუთვალისწინებელი ზარალი და ვალი.** მნიშვნელოვანია კლიენტების არსებობა, ამით შესაძლებელია ფულადი ნაკადის მოზიდვა, რომელზეც დამოკიდებულია ბანკის კომერციული სიმყარე, რადგან კომერციული ბანკები საქმიანობას აწარმოებენ ცვალებად არამყარ ეკონომიკურ სიტუაციაში, ამიტომ, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს წარმოქმნილ რისკს. ბანკის რისკი უნდა განვიხილოთ, როგორც **აქტივებისა და პასივების პორტფელის რისკი** და არა როგორც ბანკის ბალანსის

ანგარიშებზე არსებული დებიტორული და კრედიტორული ნარჩენი. ამიტომ, ძირითად რისკად განიხილება პორტფელის რისკი: თავის მხრივ საბანკო პორტფელის რისკი მოიცავს:
– **საპორტფელ (საბალანსო) რისკს;**
– **საპროცენტო რისკს;**
– **ლიკვიდურობის რისკს.**
საქართველოს სინამდვილეში თუ სესხს სახელმწიფო აიღებს რისკი თითქმის არ არსებობს და მისი დაფარვა მოხდება ადრე თუ გვიან სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. დანარჩენ შემთხვევაში ბანკს არ შეუძლია მთლიანად მოსპოს რისკის ფაქტორი, ამიტომ, უნდა ეცადოს, სადაც შესაძლებელია შეამციროს რისკი. თუ ბანკებს არ ექნებათ გარკვეული დაზღვევა, მაშინ, სესხზე აუცილებლად წარმოიქმნება პრობლემები და გაიზრდება ზარალი. ბანკებს თავის მხრივ უნდა ბათი სარისკო სიტუაციები, რომლებიც მათი მომხმარებლის ბუნებას ასახავს. მსხვილ საწარმოს თუ პრობლემა გაუჩნდა ბიზნესში, თავის მხრივ, ის უშუალო ზეგავლენას ახდენს საწარმოს ურთიერთობაზე ბანკთან. დაკრედიტების პროცესი უნდა მოიცავდეს რისკის ანალიზს, რომელიც არსებითად სხვა არაფერია, თუ არა სისტემატური ცდა უპასუხოს კითხვას გამოვა თუ არა? საშიშროება იმაში მდგომარეობს, რომ თუ ბანკი ვერ შესძლებს კონკრეტული სესხის გაცემის ორგანიზებას შეიძლება რისკიანობა გაიზარდოს. კომერციული საბანკო სესხების

უმეტესობა ეძლევა მწარმოებელს. მათ წინაშე წამოჭრილი რისკის რაოდენობა ბევრია. ზოგი რისკი დამახასიათებელია და ჩვეულებრივია. ამიტომ, იგი ყოველთვის უნდა გავითვალისწინოთ. როგორც უკვე აღვნიშნეთ – რისკის აცილების სისტემა განიხილება, როგორც საბანკო პროდუქტის ერთობლიობა (საბანკო ფინანსური ტექნოლოგიები; წესები და პროცედურები), ან ფირმების (საწარმოების) მეთოდებისა და პროცესების ერთობლიობა. ერთობლივი საბანკო რისკის მართვა გულისხმობს რისკის წარმომქმნელი ფაქტორების დადგენის ეტაპებს სიტუაციებს, რომლის დროსაც ხდება რისკის წარმოქმნა. **არსებობს ალბათობა იმისა, რომ საბანკო პორტფელის რისკი შეიძლება დადგეს არახელსაყრელი პირობების შედეგად, რომელიც შეიძლება წარმოიქმნას გაურკვევლობის დროს საბანკო მართვის პირობებში გადაწყვეტილებების მიღებისას.**

კომერციულმა ბანკმა აქტივებისა და პასივების პორტფელი უნდა განიხილოს მთლიანობაში, რათა მიღწეულ იქნას საერთო მიზანი – მაღალი მოგება და მისაღები რისკის დონე. აქტივებისა და პასივების ერთობლივი მართვა ბანკს შესაძლებლობას მისცემს დაიცვას დეპოზიტები და სესხები სეზონური რყევებისაგან.

კრედიტის გაცემისა და მინიმალური რეზერვის შექმნის შემდეგ იწყება საკრედიტო პროცესის ახალი ეტაპი – **საკრედიტო მონიტორინგი**, რაც შესაძლებლობას იძლევა განისაზღვროს რისკის ხარისხი, რომ საჭიროების შემთხვევაში, რაც შეიძლება დროულად დაისახოს შესაბამისი ღონისძიებები მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით. აღნიშნული საშუალებას აძლევს ბანკის საკრედიტო განყოფილებას მუდმივი მონიტორინგის საფუძველზე განსაზღვროს ნეგატიური ტენდენციები, სანამ პროცესი შეუქცევადი გახდება.

საპორტფელო რისკის შეფასების საფუძველზე ხდება ადეკვატური რეზერვის გაანგარიშება.

რეზერვის მინიმალურ მოთხოვნებს ცენტრალური ბანკი განსაზღვრავს. თუ ფინანსურ დაწესებულებას არ გააჩნია სპეციალური ლიცენზია, ან არ არის საბანკო ორგანიზაცია, რომელსაც ადგილობრივი ხელმძღვანელობა მართავს, მაშინ მისი დარეზერვება საერთაშორისო სტანდარტებზე

დაყრდნობით ხდება. რეზერვის გაანგარიშებისას ყოველთვის უნდა გავითვალისწინოთ კრედიტის: **1) გადავადების დღეების რაოდენობა; 2) გადახდის ვადა და გადახდა; 3) გირაოს ხარისხი.** ფინანსური დაწესებულება ისე ადგენს სარეზერვო ფონდს, რომ ის მომავალში გაუმკლავდეს სავარაუდო რისკს და ზარალს. ფინანსურ დაწესებულებას შეუძლია დაარსოს ყველა ეკონომიკური სექტორისათვის სპეციფიკური რისკის პორტფელი. სესხის დაფარვის მომენტში ავანსების გაცემისთვის განკუთვნილ რეზერვს იყენებენ. სარეზერვო პოლისის რეგულარულად უნდა იმართებოდეს და მისი კორექტირებაც დროულად უნდა ხდებოდეს.

საქართველოში სესხების დანაკარგის დასაფარავად შექმნილი რეზერვები მოგებიდან ანარიცხის სახით იქმნება და მის თვითღირებულებაში აისახება. აღნიშნული რეზერვი არ შედის ბანკის საკუთარ კაპიტალში.

მსოფლიო სავაჭარო პრაქტიკის მიხედვით, ბაზელის შეთანხმების საფუძველზე, უიმედო სესხების დასაფარავად შექმნილი სარეზერვო თანხა ბანკის საკუთარი კაპიტალის შემადგენლობაში განისაზღვრება.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ სესხების შესაძლო დანაკარგებისათვის შექმნილი რეზერვი ასრულებს სოციალურ-ეკონომიკურ ფუნქციას:

- იგი მიმართულია ბანკის საკრედიტო რისკის დასაფარავად;
- არის მეანაბრების მიერ დაბანდებული თანხის გარანტი;
- იგი ასევე უზრუნველყოფს ბანკის აქტივების მჭიდრო კავშირს მის საკუთარ კაპიტალთან, ე.ი. რესურსების მთელ ბაზასთან.

რაც შეეხება სესხის პორტფელის ხარისხის მაჩვენებელს, უნდა აღინიშნოს, რომ მიმდინარე ბალანსის მაჩვენებლების მიხედვით, ანუ საერთო სესხის ძირის მიხედვით – სესხის პორტფელის ხარისხის მაჩვენებელი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს სესხის პორტფელის მართვაში. საერთო პირობებით პორტფელის ხარისხის მაჩვენებელი სესხის პორტფელის ფუნქციონირებას ან არაფუნქციონირებას აკონტროლებს და აკავშირებს მათ სხვადასხვა სპეციფიკურ ასპექტებთან.

სესხის პორტფელის მართვა ცდილობს პასუხი გასცეს შემდეგ კითხვებს:

პირველი – რამდენია აქტიური მსესხებლების გადაუხდელობის კოეფიციენტი?

მეორე – სესხის პროცენტის რამდენი პროცენტი არ ფუნქციონირებს?

მესამე – მიმდინარე სესხის გადაუხდელობის კოეფიციენტის მიხედვით რამხელაა ზარალი?

მეოთხე – რამდენად საგრძნობია სესხის პორტფელის კონცენტრაცია გარკვეული რეგიონების, სექტორების, ან სესხის კატეგორიების მიხედვით?

მეხუთე – რა გზით ხდება სესხის პორტფელის კონცენტრაციის დაკავშირება მიმდინარე და წასული სესხის პორტფელის ფუნქციონირებასთან?

სესხის პორტფელთან დაკავშირებული რისკი განისაზღვრება ყველა სესხის დარჩენილი ნაშთის მიხედვით. რისკის სესხის პორტფელზე გავლენას ახდენს გადახდის გრაფიკი და სესხის დაფარვის ვადა.

სესხის პორტფელის რისკის შემადგენელი ნაწილია **საკრედიტო რისკი**, რომელიც არის ალბათობა იმისა, რომ აქტივების ნაწილის ღირებულება განსაკუთრებით შემცირდება, ან დავა ნულზე.

საქართველოს საბანკო სისტემაში არსებობს არაქმედითი აქტივები, მათ შორის საკრედიტო დაბანდებები, რომლის გადაფარვის ვადა გავიდა და ჩამოიწერა ეს არის კრედიტები, რომლებიც არასდროს არ იფარებოდა და ჩამოიწერა, როგორც ზარალი.

სესხის ზარალის კოეფიციენტი ზუსტად უნდა იყოს გაანალიზებული. ზოგიერთი ფინანსური დაწესებულება დიდხანს ყოყმანობს, ვიდრე სესხის ჩამოწერის გადაწყვეტილებას მიიღებდეს, რადგანაც ისინი შიშობენ, რომ კლიენტები მათ საქციელს არასწორად აღიქვამენ და იფიქრებენ, რომ მათ აპატიეს სესხის გადაუხდელობა.

ფინანსურ დაწესებულებას შეუძლია ჩამოწეროს სესხები, რომლებიც 360 დღეს აღემატება, თუ მათი ჩამოწერა უფრო ადრე არ მოხდა (დაეუშვათ, მსესხებელი გარდაიცვალა, ან გაუჩინარდა).

ზოგიერთი დაწესებულება რთულ ხერხს იყენებს იმის დასადგენად, თუ რატომ არ მოხდა სესხის გადახდა, არის თუ არა გადაუხდელობა კერძო პირის, სექტორის ან რეგიონალური რისკის დანაშაული. ამ ანალიზის შედეგს ხშირად კრედიტის შეჯამების

მოდულს უწოდებენ. სესხის შეფასება სისტემატურად უნდა ხდებოდეს, რათა გაეარკვეოთ არსებობს თუ არა სესხის დაფარვის შესაძლებლობა მომავალში.

აქტიური სესხის მართვის სტრატეგიები. ყველა ფინანსური დაწესებულება თვითონ ირჩევს თუ ვისთან სურს მას თანამშრომლობა. სამიზნის ასარჩევად დიდი უპირატესობა სესხის პორტფელთან დაკავშირებულ რისკს ენიჭება. მაგალითად, თუ არსებობს იმის მაჩვენებლები, რომ გარკვეული სექტორის, ან რეგიონის სესხები მაღალი გადაუხდელობის მატარებლები არიან, უკეთესი იქნება ამ ჯგუფების გარიცხვა. მაგალითად, რეგიონში თუ ხშირია ხანგრძლივი ბუნებრივი სტიქიები ან რეგიონი საომარ მოქმედებაში იმყოფება.

საკრედიტო მენეჯერი მუდმივად იხილავს სპეციფიკურ რეგიონებთან დაკავშირებულ რისკს. მან ყურადღება უნდა მიაქციოს იმას, თუ როდის უნდა შეწყვიტოს ამ რეგიონზე სესხის გაცემა.

ნაკლებად მკაცრი მეთოდი გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ ჩვენ სესხს მივცემთ მცირე, ან საშუალო მწარმოებლებს, მაგრამ მკაცრი წესების დაცვის გათვალისწინებით. მაგალითად: კლიენტმა შესაძლოა გაიაროს შესარჩევი ტური და აღმოჩნდეს, რომ მას შემოსავლის რამდენიმე წყარო გააჩნია. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მას შეუძლია მოსალოდნელი პრობლემის კომპენსაცია შემოსავლის სხვა წყაროებით.

სესხის გაცემის სპეციფიკური პირობები შემდეგია: 1) კლიენტს უნდა ჰქონდეს მოცემულ საქმიანობაზე გამოცდილება; 2) საქონლის კარგი მარკეტინგი; 3) მაღალი გირაო და ა.შ.

ჩამოწერის პოლუსები. ჩამოწერა მხოლოდ მაშინ ხდება, როდესაც გაგვაჩნია სესხის პორტფელის მდგომარეობის ნათელი სურათი, რომელიც მომგებიანი აქტივების ღირებულების დონეზე მიუთითებს. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ფინანსურ დაწესებულებას შეუძლია ჩამოწეროს სესხი, რომლის გადახდის ვადამაც 360 დღეს გადააჭარბა. ეს ათვლის წერტილი წარსულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით არის განსაზღვრული. საოცარია, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში გადავადებული სესხის მდგომარეობის გაუმჯობესება შესაძლებელია, თუ კლიენტი და

საკრედიტო ოფიცერი ინტენსიურად მუშაობენ პრობლემის გადაჭრის მიზნით. მიუხედავად იმისა, რომ გადავადებული სესხის მიმდინარე ბალანსი დარეზერვებულია 180 დღის შემდეგ ფინანსურ დაწესებულებას შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება არ ჩამოწეროს სესხი და შეინახოს ის საკრედიტო პორტფელში მორიგი 6 თვის განმავლობაში.

ჩამოწერილია სესხი თუ არა, ეს არ აძლევს უფლებას საკრედიტო ოფიცერს უარი თქვას სესხის ამოღებაზე. ამიტომ საკრედიტო ოფიცერი აგრძელებს იმ სესხების ამოღებას, რომლის გადავადებაც დიდ ხნის წინ მოხდა და იმ სესხებისაც, რომლებიც ჩამოწერილად ითვლებიან. ამიტომ, ნებისმიერი სესხის პრობლემას ძალიან სერიოზულად უნდა მოვეპყროთ.

საკრედიტო ოფიცერმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ სესხის ჩამოწერა არ არის ცუდი პორტფელის პრობლემის მარტივი გამოსავალი. სარისკო სექტორზე გაცემული სესხები საკრედიტო ოფიცერმა განსხვავებულად უნდა აკონტროლოს. მაგალითად, ამ კატეგორიის მწარმოებლებთან ვიზიტის დაგეგმვა უფრო ხშირად უნდა ხდებოდეს, თუნდაც ყოველთვს. გადავადებულ სესხებსაც ამ სექტორში დიდი ყურადღება უნდა ექცეოდეს. ფინანსური დაწესებულება ყოველ ორ დღეში უნდა ეკონტაქტებოდეს თავის კლიენტს.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, საბანკო რისკების თავიდან აცილების გამოსავალი შეიძლება მოეძებნოთ მის დაზღვევაში.

საბანკო რისკების უგულებელყოფის დროს სადაზღვევო ხელშეკრულება ფორმდება ბანკსა და სადაზღვევო კომპანიას შორის, რის შედეგადაც ბანკი იღებს ვალდებულებას მზღვეველს გადაუხადოს სადაზღვევო პრემია. სანაცვლოდ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას მზღვეველმა ზარალი უნდა აუნაზღაუროს დაზღვეულს. სადაზღვევო ბაზრის სტატისტიკური მაჩვენებლებით 2004წ. ფინანსური რისკების დაზღვევაზე 2.1% მოდიოდა, ხოლო 2006 წლის მონაცემებით, ფინანსური რისკების დაზღვევა გაიზარდა და შეადგინა 5.6%. ეს არის კომერციული ბანკების მიერ მნიშვნელოვანი ნაბიჯის გადადგმის შედეგი. კერძოდ, მათ შეიძინეს სადაზღვევო კომპანიების აქციების მნიშვნელოვანი

პროცენტი და ამით ახორციელებენ საბანკო რისკების დაზღვევას, რაც ხელს უწყობს ბანკების ლიკვიდურობას, საიმედოობას. ეს უკანასკნელი კი ბანკის კლიენტების ზრდის ფაქტორია. მეორეს მხრივ, გაიზარდა სადაზღვევო კომპანიების შემოსავალი. 2005წელს სადაზღვევო კომპანია „აღდაგსა“ და ბანკი „რესპუბლიკას“ შორის დაფორმდა ურთიერთშეთანხმების მემორანდუმი, რომლის თანახმადაც ბანკმა „აღდაგში“ განახორციელა ინვესტიცია და გახდა აქციათა 50%-ის მფლობელი. 2001 წელს „თი-ბი-სი“ ბანკმა დაარსა სადაზღვევო კომპანია „ჯი-ბი-აი პოლინგი“, რომელიც ახორციელებს საბანკო რისკების დაზღვევას. მიუხედავად გადადგმული დადებითი ნაბიჯებისა, სამწუხაროდ, ჯერჯერობით დღემდე არ ხდება დეპოზიტების დაზღვევა, რაც უფრო საიმედოს გახდის ბანკებს და ხელს შეუწყობს მეტი მეანაბრების მოზიდვას. მართალია, საქართველოში ფუნქციონირებადი კომერციული ბანკები დიდ მუშაობას ეწევიან მეანაბრება ან გარიშებიდან თავისუფალი ფულადი სახსრების მოულოდნელად გადინების შესაძლო ნეგატიური შედეგების თავიდან ასაცილებლად, მაგრამ, მართლაც ეს არაა საკმარისი აუცილებელია დეპოზიტების დაზღვევა, რითაც შემცირდება საბანკო რისკიც და სადაზღვევო კომპანიებს გაეზრდებათ კლიენტურა. ეს კი მისი შემოსავლების ერთ-ერთი წყაროა, კერძოდ, მოსახლეობის მხრიდან ნდობის ამაღლების ხარჯზე გაიზრდება საბანკო რესურსების მოცულობა, რაც გააიარებს კრედიტს. გარდა ამისა, დეპოზიტების დაზღვევის სისტემის შემოღება ხელს შეუწყობს საქართველოს საზღვრებს გარეთ დანაზოგების გადინების შემცირებას და უცხოური კაპიტალის მოზიდვას. ამრიგად, საბანკო რისკების მართვაში დიდი როლი აკისრია დაზღვევის სისტემას, იგი ხელს უწყობს ბანკების სტაბილურობას.

სესხის პორტფელის ხარისხის მაჩვენებელი და პორტფელთან დაკავშირებული რისკების – სესხის პორტფელის ხარისხის მაჩვენებელი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს სესხის პორტფელის მართვაში. საერთო პირობებით პორტფელის ხარისხის მაჩვენებელი სესხის პორტფელის ფუნქციონირებას, ან არაფუნქციონირებას აკონტროლებს და აკავშირებს

მათ სხვადასხვა სპეციფიკურ ასპექტებთან. სესხის პორტფელის ხარისხის მანევრული წარმოადგენს პორტფელის ფუნქციონირების სტატუსის მიმოხილვას. განსხვავებული დროის პერიოდის მანევრებლების შედარებისას ჩვენ გამოგვაქვს შემდეგი დასკვნა-დადებითი, ან უარყოფითი განვითარების იდენტიფიცირებისათვის. პორტფელის მანევრებლების გაანალიზებით სესხის პორტფელის მართვა ცდილობს პასუხი გასცეს შემდეგ კითხვებს:

პირველი – რამდენია აქტიური მსესხებლების გადაუხდელობის კოეფიციენტი?

მეორე – სესხის პროცენტის რამდენი პროცენტი არ ფუნქციონირებს?

მესამე – მიმდინარე სესხის გადაუხდელობის კოეფიციენტის მიხედვით რამხელაა ზარალი?

მეოთხე – რამდენად საგრძნობია სესხის პორტფელის კონცენტრაცია გარკვეული რეგიონების, სექტორების ან სესხის კატეგორიების მიხედვით?

მეხუთე – რა გზით ხდება სესხის პორტფელის კონცენტრაციის დაკავშირება მიმდინარე და წასული სესხის პორტფელის ფუნქციონირებასთან?

სესხის პორტფელთან დაკავშირებული რისკი განისაზღვრება ყველა სესხის დარჩენილი ნაშთის მიხედვით.

რისკის სესხის პორტფელზე გავლენას ახდენს გადახდის გრაფიკი და სესხის დაფარვის ვადა.

სესხის პორტფელის რისკის შემადგენელი ნაწილია საკრედიტო რისკი, რომელიც არის ალბათობა იმისა, რომ აქტივების ნაწილის ღირებულება განსაკუთრებით შემცირდება ან დავა ნულზე.

საქართველოს საბანკო სისტემაში არსებობს არაქმდითი აქტივები, მათ შორის საკრედიტო დაბანდებები, რომლის გადაფარვის ვადა გავიდა და ჩამოიწერა ეს არის კრედიტები, რომლებიც არასდროს არ იფარებოდა და ჩამოიწერა, როგორც ზარალი.

სესხის ზარალის კოეფიციენტი ზუსტად უნდა იყოს გაანალიზებული.

ზოგიერთი ფინანსური დაწესებულება დიდხანს ყოყმანობს, ვიდრე სესხის ჩამოწერის გადაწყვეტილებას მიიღებდეს, რადგანაც ისინი შიშობენ რომ, კლიენტები მათ საკციელს არასწორად აღიქვამენ და იფიქრებენ, რომ მათ აპატიეს სესხის გადაუხდელობა.

ფინანსურ დაწესებულებას შეუძლია ჩამოწეროს სესხები, რომლებიც 360 დღეს აღემატება, თუ მათი ჩამოწერა უფრო ადრე არ მოხდა (დაუშვათ, მსესხებელი გარდაიცვალა, ან გაუჩინარდა).

ზოგიერთი დაწესებულება რთულ ხერხს იყენებს იმის დასადგენად თუ რატომ არ მოხდა სესხის გადახდა, არის თუ არა გადაუხდელობა კერძო პირის, სექტორის ან რეგიონალური რისკის დანაშაული. ამ ანალიზის შედეგს ხშირად კრედიტის შეჯამების მოდულს უწოდებენ. სესხის შეფასება სისტემატურად უნდა ხდებოდეს, რათა გავარკვიოთ არსებობს თუ არა სესხის დაფარვის შესაძლებლობა მომავალში.

АНОТАЦИЯ

ПОКАЗАТЕЛЬ КАЧЕСТВА ПОРТФЕЛЯ ЗАЕМА И РИСКИ СВЯЗАННЫЕ С ПОРТФЕЛЕМ ЗАЕМА

Н. Табатадзе, Грузинский Государственный сельскохозяйственный университет

Показатель качества портфеля займа играет значительную роль в управлении портфелем займа.

Принято, что показатель качества портфеля займа контролирует функционирование или нефункционирование портфеля займа, и находит связи с разными специфическими аспектами. Показатель качества портфеля займа является обсуждением статуса функционирования портфеля.

В результате сравнения показателей разных периодов времени мы вынесли следующее заключение - для идентифицирования положительного или отрицательного развития, путем анализа показателей портфеля, управление портфелем займа старается ответить на следующие вопросы:

Первый - каков коэффициент неплатежей активных заемщиков?

Второй - сколько процентов от процента займа не функционирует?

Третий - каков убыток по коэффициенту неплатежей по текущему заему?

Четвертый - насколько чувствительна концентрация портфеля займа по определенным регионам, секторам или по категориям займа?

Пятый - как осуществляется установление связи между концентрацией портфеля займа с функционированием портфеля прошлого займа?

Риск, связанный с портфелем займа определяется по

количеству остатков от всех займов.

На риск портфеля займа оказывает влияние график платежей и срок покрытия займа. Составной частью риска портфеля займа является риск кредита, который является вероятностью того, что стоимость части активов значительно снизится или упадет до нуля.

В банковской системе Грузии существуют недействительные активы, среди них кредитные вложения, с просроченными или списанными сроками. Это кредиты, которые никогда не оплачивались и списали как убыток. Коэффициент убытка займа должен быть точно проанализирован. Некоторые финансовые учреждения долго сомневаются пока примут решение о списании займа, т.к. они боятся, что клиенты поймут их неправильно и подумают, что им простили неплатежи по займу.

Финансовое учреждение может списать займ со сроком превышающий 360 дней, если они не были списаны раньше (по причине исчезновения или смерти заемщика).

Некоторые учреждения используют сложный метод для установления причин неплатежей - являются ли эти неплатежи виной частных лиц, сектора или регионального риска.

Результаты этого анализа часто называют модулем суммирования кредита. Оценка займа должна осуществляться систематично, чтобы знать существует ли нет в будущем возможность покрытия займа.